

Tizenegy éve minden esztendő májusának végén Csongrádon találkoznak a Kárpát-medence magyar könyvtárosai, hogy anyaországi kollégáikkal, illetve egymással meghányják-vessék szakmájuk közös, valamint területenként nagyon is eltérő gondjait, feladatait.

A Csemegi Károly Városi Könyvtár és az Informatikai és Könyvtári Szövetség szervezésében lezajlott idei konferencia egyik tematikus blokkját három előadás képezte: Palánkainé Sebők Zsuzsanna igazgató a szegedi Somogyi-könyvtár és a Szabadkai Városi Könyvtár, Szabolcsiné Orosz Hajnalka, a pécsi Csorba Győző Megyei Városi Könyvtár és a horvátországi Baranya-háromszög magyar könyvtárai, illetve Horváth József igazgató, a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár burgenlandi és tágabban ausztriai, valamint felvidéki magyar könyvtárakkal való együttműködéséről számoltak be. A kölcsönösen hasznos együttes munkálkodás gazdag tartalmát, jelentőségét plasztikusan kifejező előadások közül most az utóbbi szerkesztett szövegét adjuk közre. (MLM)

A Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár és a kisalföldi könyvtárosok határon túli kapcsolatairól, különös tekintettel a szlovákiai és az ausztriai könyvtárakra*

Előadásom indításképpen – mintegy „magam mentsége”-ként – annak hosszú címét kell megindokoljam. Jelen konferencia szervezői arra kértek, hogy a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár országhatárokon átnyúló szakmai kapcsolatairól számoljak be Önöknek, különös tekintettel a szlovákiai kapcsolatokra, és kitekintve az ausztriaiakra is; magam ennél valamivel többet szeretnék nyújtani. Egyrészt azért, mert a megye több könyvtára is ápol határon átnyúló kapcsolatokat – majd néhány példát szeretnék az ő gyakorlatukból is megemlíteni. Fontosnak tartom továbbá, hogy szóljak arról is: az ilyen jellegű kapcsolatok egyik fő mozgatója – immár évtizedek óta – a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete; mivel e szervezetnek a könyvtárosok jelentős hányada mellett a megyében működő nagyobb könyvtárak többsége is tagja, aligha lenne szétválasztható, mikor ténykedünk az egyesület keretében, illetve azon kívül. Ezért adtam előadásomnak e kissé bonyolultnak tűnő címet, amelyből kitűnnek a kapcsolatok földrajzi irányai is.

* A Kárpát-medencei könyvtárosok találkozóján, Csongrádon 2011. május 30-án elhangzott előadás szerkesztett változata.

A kezdetek

A kislalföldi könyvtárosok határon átnyúló szakmai kapcsolatai az 1980-as évek végétől mondhatók folyamatosnak. Magam első szlovákiai útként egy Galánta, Szered és Pöstyén könyvtárait érintő kirándulásra tudok visszaemlékezni; míg első ausztriai utunk alkalmával Alsóór magyar könyvtárába jutottunk el, néhány környékbeli nevezetességet is érintve. 1990-től azután lényegesen kitértek az utazás lehetőségei: ettől kezdődően legalább egy-egy külföldi utat szervezett a Kislalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete évente. Az utak két fő irányát egyrészt az addig előlünk elzárt „Nyugat”, másrészt a szomszédos országok magyarok által lakott vidékei jelentették. Az előbbi irányban Bécs, Graz, Salzburg, Innsbruck jeles könyvtárait kerestük fel előbb, majd – mindig távolabbra merészkedve – sorra került Dél-Tirol, München, és további német, olasz, francia, holland stb. könyvtárak sora.

Ami pedig a szomszédos országokat illeti: előbb-utóbb mindegyikbe eljutottunk! Hogy csak azokból említsek néhány példát, mely országok nem képezik tárgyát jelen előadásomnak:

- Első erdélyi utunk alkalmával, 1996-ban Kolozsvár, Marosvásárhely, Gyulafehérvár és Nagyenyed nevezetes bibliotékáit látogattuk meg; a következő évben a Székelyföld könyvtárainak alaposabb megismerése volt a cél.
- Szlovéniában az akkortájt felépült maribori egyetemi könyvtár, valamint a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár megismerésével gazdagodtunk; ez utóbbiba – köszönhetően Papp József kollégánk támogató segítségének – azóta többször is visszatérhettünk.
- Kárpátaljai utunk legmegrázóbb élménye a határon visszafelé átélt kb. 35 órás várakozás volt; szép emlékként őrizzük viszont – a felkeresett nevezetességek mellett – az ottani könyvtárosok segítőkészségét, vendégszeretetét, kedvességét.
- Horvátországban a zágrábi nemzeti és egyetemi könyvtár, valamint a zadari városi könyvtár megismerése jelentett nagy élményt (az előbbiben Zrínyi Miklós bibliotékájának néhány szép darabját kézbe is vehettük).
- Vajdasági utunk során Magyarkanizsa és Zenta könyvtárai mellett számos történelmi és művészeti emléket ismerhettünk meg.

A kapcsolatok elmélyülése

Az első „felfedező utak” után a kapcsolatok elmélyítése következett, több irányban is. A leginkább Ausztria és Szlovákia irányában következett ez be; az előbbi országon belül „érthetően” Burgenlandból, míg a szlovákiai könyvtárak közül főként a Győr-Moson-Sopron megyéhez földrajzilag közelebb lévő könyvtárak közül került ki együttműködő partnereink többsége. Úgy vélem, ennek okait itt és most aligha kell részletesebben magyaráznom; a már említett földrajzi közelség mellett csupán jelezni szeretném az alábbi szempontokat:

- E két területtel a leginkább közös történelmi múltunk: a történelmi Moson, illetve Sopron megye területének kb. fele került a trianoni döntéssel Ausztriához, és lett az akkor létrehozott Burgenland tartomány része, míg Győr me-

gye Dunától északra eső települései Csehszlovákiához kerültek; 1947-ben pedig három további, egykori Moson megyei községet kellett északi szomszédunknak „átengednünk”. Ha ehhez hozzáteszem még, hogy a Moson és Sopron megyéből 1945–1946-ban kitelepített „svábok” üresen maradt házaiba jelentős hányadában felvidéki magyarok költöztek, még inkább érthetővé válik az e területek könyvtárai közötti szorosabb kapcsolat.

- A könyvtári szakmai kapcsolatok megerősödését segítették a már korábban kialakult személyes kapcsolatok is: a mosonmagyaróvári Huszár Gál Városi Könyvtár akkori vezetői – Tuba László és Böröndi Lajos – például rendszeresen részt vettek a szlovákiai magyarok kulturális rendezvényein, valamint közös kiadványok szerkesztésében, megjelentetésében.
- Nem volt elhanyagolható szempont a nyelvtudás sem: aligha alakultak volna kapcsolataink Ausztriával az alább ismertetett módon, ha a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete élén nem állnak – Mezei György és Szabó Imréné személyében – németül kiválóan beszélő vezetők.
- Végezetül – de nem utolsó sorban – el kell mondjam azt is: kapcsolatainkat jelentősen erősítette az a tény is, hogy az 1980-as évek végétől Győr-Sopron megye tagja lett az Alpok–Adria Munkaközösségnek; ennek keretében lehetőség nyílt arra, hogy egy-egy megyénkbeli könyvtáros eljusson nemzetközi konferenciákra, és ott tovább erősítse kapcsolatainkat – főként Ausztria, valamint az észak-olaszországi tartományok irányában.

A többi szomszédos országgal sem szakadtak meg könyvtári szakmai kapcsolataink, ezek keretében nemcsak mi kirándultunk, de mi is fogadtunk csoportokat: a zentai székhelyű Vajdasági Magyar Művelődési Intézet szervezésében például könyvtárosok és levéltárosok közös csoportját fogadtuk, és szerveztünk számukra kulturális programokat. De „jól jöttek” kapcsolataink szakmai kérdések megoldásában is: amikor például 2005-ben a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár egy könyvtárbuszos szolgáltatás beindításán dolgozott, sokat segített számunkra a lehetőség: a Muraszombat környékén már létező szolgáltatást működésében is tanulmányozhattuk!

Szerteágazó kapcsolatainkat mutatja, hogy amikor 2008-ban Győrött szerveztük meg a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Helyismereti Könyvtárosok Szervezete XV. Országos Konferenciáját, azon öt országból 12 magyar könyvtárost is fogadhattunk: öt fő Erdélyből, három Szlovákiából, kettő a Vajdaságból, egy-egy pedig Szlovéniából, illetve Ausztriából tisztelt meg bennünket részvételével.

Még egy olyan tényezőt szeretnék megemlíteni, ami hozzájárult a határon átnyúló könyvtári szakmai kapcsolatok megerősödéséhez: ez pedig fenntartóink kapcsolatrendszerének alakulása. A testvérvárosi kapcsolatok, valamint a megyék közötti szorosabb együttműködések a könyvtári kapcsolatok kedvező alakulását is segítették. Az 1990-es évek elején Győr-Moson-Sopron megye és Burgenland tartomány kapcsolata erősödött ily módon; majd Maros megyei intézményekkel kerülhettünk kapcsolatba; Szlovákia irányában pedig több várossal is vannak kapcsolatai Győr-Moson-Sopron megyei településeknek – így a könyvtáraiknak is.

Az ausztriai kapcsolatokról

Az ausztriai könyvtári szakmai kapcsolatok az 1980-as évek végétől mondhatók folyamatosnak. Két fő csoportjukat a szervezetekkel, illetve az intézményekkel kialakított kapcsolatok jelentették. Az előbbieket közül három, míg az utóbbi csoportból két példát szeretnék néhány mondattal ismertetni!

Az osztrák tudományos könyvtárosok egyesületével 1990-től alakult kapcsolatunk. Ennek keretében a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete rendszeresen meghívást kapott kétévenként megrendezett országos konferenciáikra, amelyeken többnyire két-két fő vehetett közülünk részt. Így jutott el néhány munkatárs a Kismartonban, Grazban, Innsbruckban és másutt tartott rangos rendezvényekre, amelyekről – a grazi konferencia résztvevőjeként magam is tanúsíthatom – sok hasznos tapasztalattal térhettünk haza; miközben újabb kapcsolatok kiépítésére is lehetőség nyílt. A meghívást természetesen mi is igyekeztünk viszonzni – így tovább erősödtek kapcsolataink. 1993-ban, amikor az MKE vándorgyűlését Győrött szerveztük, meghívtuk Walter Neuhausert, az egyesület akkori elnökét (az innsbrucki egyetemi könyvtár igazgatóját) is. Így ő Győrött hallhatta Bánhegyi B. Miksa OSB kiváló előadását a magyar egyházi könyvtárak történetéről; azonnal meg is hívta Miksa atyát előadónak következő évi rendezvényükre – ahová vendégként meghívást kapott egyesületünk elnöke és a megyei könyvtár akkori igazgatója is! Az utóbbi évtizedben sajnos, e kapcsolatok már nem ilyen intenzívek; inkább megszűnőben vannak.

Az osztrák közkönyvtárosok egyesületével hasonlóan alakult kapcsolatunk: konferenciameghívások, tapasztalatcsere-látogatások követték egymást, oda és vissza. Bár a kapcsolatok az ezredforduló után már itt sem folytatódtak a korábbi intenzitással, az utóbbi években is volt példa arra, hogy – éppen a stájer tartományból érkező – könyvtáros csoportot fogadhattunk, és mutathattuk be tagjainak megyénk jeles könyvtárait.

Különösen fontosnak tartom a burgenlandi könyvtárosok egyesületével kialakított kapcsolat említését. Részükről fontos szerepe volt ennek intenzívebbé tételében Galambos Ferenc Iréneusz OSB alsóőri plébánosnak, az alsóőri magyar könyvtár létrehozójának. Az 1990-es évek elején megindult a „Zaunschaun” néven említett kölcsönös „szomszédolás”: az egyik évben ők jöttek, a másik évben mi mentünk át a közös rendezvényekre, amelyeknek mindig része volt – az adott intézmény megismerése, legújabb kiadványaink bemutatása és cseréje, valamint egy kiadás ebéd melletti beszélgetés után – egy kis szakmai kirándulás is. Az együttlétek számos előnyét nem sorolhatom fel; itt és most csupán egyetlen példát szeretnék említeni!

A mosonmagyaróvári Huszár Gál Városi Könyvtárban tartott szakmai rendezvény után szigetközi kirándulásra vittük vendégeinket. Az idegenvezetésben – „természetesen” – a vendég Iréneusz atya jeleskedett. Amikor a „Kimle” irányjelzést megpillantotta, azonnal mesélni kezdett Horvátkimle egykori híres plébánosáról, a Miloradić néven, horvát nyelven költőként is elismert Mate Meršićről. Lelkes beszéde közben mellettem az egyik „osztrák” vendég, egy idősebb úr halkán megszólalt: „Meg ott születtem én”. Természetesen azonnal megkérdeztem, jól értettem-e? Beszélgetésünk során kiderült: az édesapja jegyző volt a faluban az 1910-es évek második felében, így született ő „véletlenül” itt; Trianon után édesapját visszahe-

lyezték Ausztriához került szülőföldjére. Amiért mindennek nagyon megörültem: Kimle – „szülőfalum” – történetének kutatása közben már találkoztam édesapja nevével; de addig semmi egyebet nem tudtam róla...

A burgenlandi könyvtárosok egyesületétől rendszeresen kaptunk meghívást évi közgyűléseikre is; ez újabb alkalmat jelentett a találkozásra, beszélgetésre, kapcsolataink elmélyítésére. Sok személyes ismeretség, barátság alakult így megyénk és Burgenland könyvtárosai között; de nagy élményt jelentett számunkra könyvtáraik megismerése, valamint a rendezvényeken tartott – többnyire történelmi tárgyú – előadások meghallgatása is. És persze a remek kísérő rendezvények: a Német-újvárbán (Güssing) tartott közgyűlésen például az amerikai kivándorlásról hallhatunk kiváló előadást, majd több órás szakmai vezetéssel ismerhettük meg a vár és a benne látható kiállítás értékeit; miközben nagy élményt jelentett számomra a burgenlandi kollégák és kollégák szünni nem akaró figyelme, élénk érdeklődése is.

A burgenlandi intézmények közül kettővel alakult ki tartós – napjainkban is működő – kapcsolatunk. Az alsóőri magyar könyvtárral – mint már említettem – még az 1980-as évek végén kezdődött kapcsolatunk; az 1990-es években többször is megfordultunk itt, alaposabban megismerve gyűjteményét, de jó hangulatú rendezvények emléke is felidéződik bennem. És ami önmagában nagy élmény volt: hallgatni Galambos Iréneusz atya lelkes „idegenvezetését”, magával ragadó lendületű előadásait! Sohasem engedett el bennünket üres kézzel: mindig kaptunk az új kiadványokból – amit persze mi is igyekeztünk viszonzni.

Galambos atya nagy érdeme, hogy Kelemen László személyében sikerült utódját is kinevelnie, aki immár információs centrummá fejlesztette a gyűjteményt – hatalmas lelkesedéssel, komoly szakértelemmel és gyakorlatilag egyedül! Értékes munkájáról néhány éve a győri megyei könyvtárban remek előadásban számolt be; eredményeit pedig a helyszínen is megcsodálhatta a kisalföldi könyvtárosok Burgenlandba látogató csapata. Sajnos, a személyes találkozásra ma már ritkábban nyílik lehetőségünk; de az érkező meghívókból is képet kaphatunk lelkes és értékes munkájáról.

A másik említendő intézmény a Kismartonban (Eisenstadt) működő Burgenlandi Tartományi Könyvtár (Burgenländisches Landesbibliothek), amellyel immár bő két évtizede folyamatos a kapcsolatunk. Az 1990-es évek elején rendezvényeinkre történő kölcsönös meghívással, valamint kiadványcserével indult; de hozzájárult kedvező alakulásához a Burgenland tartomány és Győr-Sopron – 1992-től Győr-Moson-Sopron – Megye Önkormányzata között kialakított ösztöndíj-rendszer is. Ez utóbbi egyezmény értelmében az egyik évben megyénkből utazhatott egy kutató egy hétre Burgenlandba, konkrét kutatási téma megjelölésével; a másik évben a burgenlandi intézmény egyik munkatársa kutathatott egy hétig Magyarországon. Bár a kezdeményezés rövid életűnek bizonyult, néhányunknak így is sikerült egy-egy kutatási téma kapcsán alaposabban megismerni a Burgenländisches Landesbibliothek munkatársait, állományát, számunkra is fontos értékeit; magam például így csodálkozhattam rá a fentebb már említett horvát plébános-költő, Mate Meršić Miloradić életével és munkásságával foglalkozó gazdag német és horvát nyelvű szakirodalomra.

A burgenlandi tartományi könyvtárral kiadványcserre-kapcsolatunk ma is élő: rendszeresen megkapjuk tőlük intézményük éves gyarapodási jegyzékét, a *Burgenländische Forschungen* sorozatának újabb darabjait, valamint esetenként más kiadványokat is. Mivel e kiadványok tartalma – a „közös múlt” okán – nem ritkán

szempontunkból is helyi vonatkozású, helyismereti gyűjteményünk számára pénzben nehezen kifejezhető értéket jelent meglétük.

A szlovákiai kapcsolatokról

A Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár és a kisalföldi könyvtárosok szlovákiai kapcsolatai a Duna mentén Pozsonytól Komáromig, északi irányban pedig kb. Érsekújvár magasságáig terjednek. Kiemelten fontos helyszínei: Pozsony, Somorja, Dunaszerdahely, Galánta, Szenc, Érsekújvár és Komárom; de más kisebb települések könyvtáraival is kapcsolatba kerültünk az évek során. Vannak példák persze földrajzilag távolabbi kapcsolatokra is; hogy csak néhányat említsek:

- a Győrött rendezett, fentebb már említett helyismereti konferenciának Kasásról is volt résztvevője;
- néhány évvel ezelőtt egy Ipoly mentéről érkezett könyvtáros csoportot fogadtunk a megyei könyvtárban;
- meglátogatott bennünket már Nagyszombat környékéről érkezett, többségében csak a szlovák nyelvet beszélő könyvtárosokból álló csoport is.

Az együttműködés formái meglehetősen változatosak; az alábbiakban a fontosabb felsorolására vállalkozom, egy-két példa említésével.

Az egymás rendezvényein való kölcsönös részvétel rendszeresnek mondható. A szlovákiai magyar könyvtárosok állandó vendégei a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtárban, az intézmény és a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesülete közös szervezésében tartott őszi továbbképzéseknek. Legalább nyolc-tíz résztvevő mindig közülük kerül ki, de volt olyan esztendő is, amikor – nagy örömünkre – 15-20 szlovákiai magyar könyvtárost is köszönthettünk. A somorjai Bibliotheca Hungarica és a Zalabai Zsigmond Városi Könyvtár, valamint az érsekújvári Anton Bernolák Könyvtár szinte mindig képviselteti magát közöttünk; de többször tisztelnek meg részvételükkel dunaszerdahelyi, nagymegyeri és galántai, valamint kisebb településről – Udvard, Kürt, Tardoskedd stb. – érkezett kollégánők és kollégák is. Volt példa arra is, hogy rendezvényünk egyik előadója közülük került ki: így tartott például előadást Győrött Kecskés Ildikó az Érsekújvár körüli kistelepülések könyvtári ellátásának tapasztalatairól, vagy a somorjai Presinszky Lajos a Csallóköz községeiben végzett helytörténeti kutatásokról.

Természetesen mi is szívesen veszünk részt – lehetőségeink szerint – a szlovákiai magyar könyvtárosok szakmai rendezvényein. 2007-ben Somorján a könyvtár szerepe az olvasóvá nevelésben tárgyú konferencián vettünk részt, egy győri iskolai könyvtáros, Magdics Erika személyében előadót is delegálva; képviselve voltunk természetesen 2009-ben a *Közép-Európa könyvtárai a XXI. században* címmel rendezett tanácskozáson is; de szép emlékként őrzöm azt a komáromi műhelybeszélgetést is, amelyen a bibliográfiakészítés volt a központi téma, és a megyei sajtóbibliográfia készítése során szerzett tapasztalataimat magam is megoszthattam a jelen lévő magyar és szlovák könyvtáros kollégánőkkel és kollégákkal.

Vannak példák közösen benyújtott, illetve megvalósított pályázatokra is. Volt olyan Somorján megtartott közös konferenciánk, amelyhez az anyagi háttérrel a Kisalföldi Könyvtárosok és Könyvtárak Egyesületének sikeres pályázata biztosít

totta. A mosonmagyaróvári Huszár Gál Városi Könyvtár pedig rendszeresen pályázott a Kölcsey Alapítványnál a szenci városi könyvtár állományának magyar nyelvű dokumentumokkal történő gyarapítására; az elnyert összeget azután az egyetlen ott működő magyar anyanyelvű könyvtáros, Polák Margit aktív közreműködésével használták fel.

Az is bevált gyakorlatként említhető, hogy magyarországi könyvtár fizet elő folyóiratot egy szlovákiai számára: így jut el Szencre a mosonmagyaróvári könyvtár segítségével a *Könyvtári Levelező/Lap*, az *Élet és Irodalom*, valamint egy gyermeklap; míg a megyei könyvtár a galántaiak számára fizeti elő évek óta a *Kertészet és Szőlészet* című lapot.

A kiadványcsere a nagyobb könyvtárak között működik. A Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár Somorjáról, a Bibliotheca Hungarica közvetítésével jut hozzá a Fórum Intézet számos értékes kötetéhez, folyóiratához; mi a csekély számú saját kiadványunk mellett helyismereti kötetekkel igyekszünk munkájukat segíteni. Más intézményekkel a kiadványcsere alkalmi jellegű ugyan, de így is hatékonyan tudjuk támogatni egymást, főként a helyismereti kutatások terén.

Előfordul, hogy egymás kiadványainak elkészülését segítjük. Leginkább az anyaggyűjtés terén tudunk együttműködni, mindkét felet érintő témák esetében; de néha a megjelentetéshez is jól jöhet egy kis segítség: a galántai Anna Jónásová által összeállított *A zene mindenkié* című, *Kodály Zoltán és Szlovákia* alcímű kiadványt például a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár jelentette meg 1992-ben.

Még a kiadványoknál maradva: segítség lehet az is, ha fel tudjuk hívni egymás figyelmét a másik számára értékes kiadványokra – ilyenek pedig akadhatnak bőven. Ismét csak egy példát említenék! Győr várának 1598. évi, töröktől való visszafoglalása európai hírű esemény volt, amelyről sokan írtak dicsőítő éneket, így Johannes Bocatius kassai főbíró is. Több mint hatszáz soros latin nyelvű költeménye majd' négyszáz évig nem volt magyarul olvasható. Az 1960-as években Geréb György – a megyei könyvtár akkori tudós igazgatója, Bay Ferenc felkérésére – nekilátott ugyan a fordításnak, de az ismeretlen okokból háromnegyedénél abbamaradt; a félkész anyagot Mónus Imre, a megyei könyvtár egykori igazgatóhelyettese találta meg Bay Ferenc hagyatékában. Az ő szorgoskodásának és Federmayer István fordítói munkájának köszönhetően 1998-ra megjelenhetett magyar nyelven a teljes költemény, ennek egy példányát nagy örömmel adhattam át Győrött a kassai, Bocatius nevét viselő városi könyvtár egyik munkatársának.

Sok mindentről ejthetnék még szót. Így például arról a vándorkiállításról, amely a térségben több helyen működött egykori hírességeket mutatta be – úgy, hogy mindegyik résztvevő szlovákiai és magyarországi könyvtár két-két jeles személy tablóját készítette el. Vagy arról, hogy a Szencen évenként megrendezett olvasótáborban a mosonmagyaróvári Huszár Gál Városi Könyvtár munkatársai rendszeresen tartanak nagy sikerű gyermekfoglalkozásokat. Arról azonban mindenképpen szeretnék szólni, hogy a napi munkánk során milyen gyakran vesszük hasznát az együttműködésnek; engedjessék meg néhány példa erre is!

Az egyik a gyors információ- és dokumentumcsere lehetősége. A könyvtárközi kölcsönzés folyamatosnak mondható, sokszor személyes közvetítéssel is: így jutnak el rendszeresen a mosonmagyaróvári dokumentumok a pozsonyi Magyar Intézet könyvtárába, vagy a győriek Somorjára, Dunaszerdahelyre és más könyvtárakba. Gyakran segítünk egymásnak e-mailben. Az elmúlt évben például az Ünnepi

Könyvhét szervezése során kiderült: az egyik kis településünk polgármestere szívesen látna vendégül egy szlovákiai magyar író, akinek azonban nem tudja az elérhetőségét. Az írószövetségtől kapott telefonszámot munkatársam napokig hívta, sikertelenül. Írtam gyorsan egy e-mailt Somorjára Bereck Zsuzsának, segítséget kérve; fél órán belül kaptam választ, kb. e szavakkal: „*A telefonszámot felhívtam, az Ő hangja van az üzenetrögzítőn*”. Majd megtudtam tőle azt is, hogy a keresett író elutazott, három nap múlva lesz elérhető. Óriási segítség volt! Vagy egy másik eset: egy jeles szlovákiai magyar irodalmárt vártunk író-olvasó találkozóra Győrbe. A felkért beszélgetőtárs lemondta a közreműködést; nekem kellett helyette „beugranom” – két napom volt a felkészülésre. Eszembe jutott, hogy egy korábbi beszélgetésünkön Bereck Zsuzsa említette: bibliográfia készítését tervezi a nevezett személy munkásságáról. Egy gyors e-mail Somorjára; hamarosan jött a válasz, csatlományban a félkész bibliográfia kéziratával – önzetlen és gyors segítsége nagymértékben segítette felkészülésemet!

De hasznosnak bizonyulnak a „célirányos” tapasztalatcsere-látogatások is. Az utóbbi években többször kerestek fel bennünket szlovákiai magyar könyvtárosok integrált könyvtári rendszerünk tanulmányozása céljából; reméljük, tudtunk néhányuknak segíteni tapasztalataink átadásával.

A említett példákban talán érzékelhető az a sokféle tevékenység, amely a kiszálldi könyvtárakat és könyvtárosokat összeköti szlovákiai magyar kollégáikkal. A kapcsolatok természetesen lehetnek személyfüggők is, és persze változnak is. Egy-egy nyugdíjba vonuló vagy intézménye éléről távozó igazgató utódja már nem mindig ápolja a korábbi kapcsolatokat; ahol pedig egyetlen személyen múlik az együttműködés – mint láthattuk ezt Szenc esetében –, ott az ő távozása a kapcsolatok végét is jelentheti. De alakulhatnak új kapcsolatok is; erre is említenék egy példát!

Az egyik győri továbbképzésen – úgy öt-hat évvel ezelőtt – több szlovákiai kis-település könyvtárosával ismerkedtem meg; köztük volt az Érsekújvár közelében fekvő Kürt község könyvtárosa, Danczi Mónika is. Bemutatkozásakor azonnal visszakérdeztem: ismerte-e a kürti születésű Danczi Villebald bencés atyát? Ő meglepődve kérdezett vissza: én honnan ismerem őt? Miután elmondtam, hogy igazgatóm és tanárom volt a győri Czuczor Gergely Bencés Gimnáziumban, nagyon megörült. Következő találkozásunkkor lelkesen mesélte: elmondta beszélgetésünket otthon a polgármester úrnak, aki engedélyezte, hogy a községi könyvtár Danczi Villebald nevét viselje – és kérdezte: vállalom-e, hogy a könyvtár névtáblájának leleplezése alkalmával megemlékezem Villebald atyáról? Természetesen igent mondtam, és örömmel mentem Kürtre – akkor, 2007-ben is és tavaly októberben is, amikor a névadó születésének centenáriumáról emlékezhettünk meg, immár a Danczi Villebald Könyvtár szervezésében!

Végezetül

Előadásom zárásaképpen engedtessek meg, hogy megosszam néhány személyes élményemet arról, milyen lehetőségeket tapasztaltam még a könyvtárosok háttáron átnyúló együttműködésére. Teszem ezt több évtizedes könyvtárosi, szerkesztői, kutatói tapasztalataim alapján.

Kutatóként számos olyan témával találkoztam magam is, amely határon kívülre került területeket is érintett. Csupán egy példát kiemelve: sajtótörténeti kutatásaim során megkerülhetetlen volt számomra a Győrött született, többek között Sopronban is tanult és Pozsonyban is tevékenykedő, „a magyar újságírás atyja”-ként számon tartott Rát Mátyás életműve. Így kaphattam meghívást az 1999-ben, születésének 250. évfordulóján, a pozsonyi Magyar Intézetben tartott konferenciára, ahol további kapcsolatokat alakíthattam ki. Itteni szereplésemet „fedezte fel” – egy korabeli sajtótudósítást olvasva – az elmúlt évben egy Erdélyből Németországba áttelepült családból származó, PhD-disszertációját a müncheni egyetemen részben Rát Mátyás munkásságából készítő kutató, akivel azóta többször sikerült már – személyesen, majd e-mailben – számos kérdést megvitatni; állíthatom: kölcsönösen tudunk, tudunk segíteni egymásnak!

Ugyancsak jó lehetőséget nyújt a határon átnyúló kapcsolatok építésére a szerkesztői munka is. Magam 1992-től veszek részt a győri *Műhely* című kulturális folyóirat szerkesztésében; szerkesztőként számos határon túli magyar szerzővel – szépíróval és tudós kutatóval egyaránt – kapcsolatba kerültem; ez sokat segített pl. az író-olvasó találkozóink szervezésében, de tudományos konferenciák előkészítése során is többször vettem már hasznát ennek. Miközben magam is többször kaptam meghívást szlovákiai vagy ausztriai rendezvényekre; így ismerhettem meg jó néhány ottani szerkesztőt, és nem egyszer könyvtárost is. Mivel több megyebeli könyvtáros kollégám végzett vagy végez ma is – esetenként határon átnyúló – szerkesztői munkát, ezt a lehetőséget másoknak is sikerül kihasználniuk, könyvtáraik érdekében is.

Említhetek példát arra is, hogyan hasznosulnak könyvtárosi ismereteim a határon átnyúló kapcsolatok alakításában. A megyei sajtóbibliográfia anyaggyűjtése során figyeltem fel arra: a helyi tanítóképző főiskola gyakorló iskolája és a *Kisalföld* című megyei napilap az 1990-es évek közepétől évente kiír egy pályázatot *Az én iskolai újságom* címmel. Kapcsolatot kerestem a kiírókkal, akik – megörülve érdeklődésemnek – azonnal felkértek a bíráló bizottság tagjának; így immár egy bő évtizede követhetem nyomon a diáklapokat, amelyek egy része – némely években akár a fele – szlovákiai magyar iskolákból érkezik be a pályázati felhívásra. Ennek köszönhetően figyelemmel kísérhetem az ott élő diákok tevékenységét és olvasási szokásait is.

Végezetül: több könyvtáros tagja más szakmai, tudományos, illetve civil szervezeteknek; ez is bővíti lehetőségeinket. A Publika Magyar Könyvtári Körrel együttműködve szerveztünk például olyan konferenciát Győrött, amely szlovákiai szakmai úttal folytatódott; a Magyar Tudományos Akadémia Veszprémi Területi Bizottsága Könyvtártudományi Munkabizottságának elnökeként magam is segíthettem a somorjai Fórum Intézet és a Bibliotheca Hungarica veszprémi, tudományos konferencia keretében történő bemutatkozását; de több könyvtárosunk került kapcsolatba szlovákiai pályatársakkal például a „Szülőföldünk” Honismereti Egyesületben végzett munkája során, vagy nemzetközi anyanyelvi táborok résztvevőjeként.

A lehetőségeket még bizonyára nem merítettem ki, és válogatnom kellett a kapcsolatok bemutatása során is; de talán az elmondottakból is érzékelhető a kisaliforniai könyvtárosok határon átnyúló szakmai kapcsolatainak gazdag sokfélesége.

Horváth József